

Remissvar gällande betänkandet Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34) Ku2024/00602

Inledning

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) är Sveriges enda organisation som arbetar för att förbättra livsvillkoren för barn, unga och vuxna personer med dövblindhet. Vi kämpar för att personer med dövblindhet ska uppnå full delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande på alla områden i samhället.

Dövblindhet kan antingen vara medfödd eller förvärvad. Det är en funktionsnedsättning som utgör ett hot mot all mellanmänsklig kommunikation och interaktion. Bristande tillgång till information i alla former och svårigheter att kunna orientera sig fritt och självständigt är ytterligare konsekvenser som påverkar möjligheten för personer med dövblindhet att leva ett aktivt liv och att känna delaktighet. En av de frågor FSDB arbetar aktivt med är tillgänglighet – det ska vara möjligt för den som lever med dövblindhet att till exempel ta del av samhällsnyttig information, men också att kunna ta del av kultur eller underhållning, trots de begränsningar som dövblindheten kan medföra.

Public service-företagens ansvar gentemot personer med funktionsnedsättningar innebär bland annat att säkerställa att innehållet och tjänsterna de tillhandahåller är tillgängliga, att funktionshindrade personer är rättvist representerade i programutbudet och att samhällsinformation når ut till alla oavsett funktionsnedsättning.

Public service-företagens ansvar regleras av radio- och tv-lagen och av sändningstillstånd, där det bland annat framgår att programutbudet ska vara tillgängligt för personer med funktionsnedsättningar. Tillgänglighet och representation av funktionshindrade är därför vår högsta prioritet avseende remissen av SOU 2024:34.

Sammanfattning av FSDBs synpunkter

Sammantaget ser vi positivt på förslagen i SOU 2024:34, men rekommenderar vissa justeringar för att ytterligare stärka tillgängligheten för personer med hörsel- och synnedsättningar.

Vi välkomnar kommitténs förslag om ett teknikneutralt public service där innehåll på internet jämställs med sändningar i marknätet. Samtidigt anser vi inte att tillgängligheten för synskadade och hörselskadade ska lida på bekostnad av utveckling av till exempel programutbudet. Vi vill också att public service-företagen i framtiden utvecklar antalet program som sänds på teckenspråk, med tydligare tal och text till både ljud och video, och textning av ljud- och videomaterial. Viktig information som public service-företagen väljer för att publicera program får heller inte riskera att exkludera de användare som inte kan använda

datorer och smarta mobiltelefoner från att ta del av public service-företagens utbud på grund av funktionshinder.

Eftersom personer med dövblindhet är en utlämnad grupp när det kommer till att få tillgång till information, vill vi se ett utökat arbete med att tillgänglighetsanpassa såväl VMA-meddelanden som nyhetssändningar och resterande programutbud.

Vi välkomnar public service-företagens arbete med att utforska ny teknik och AI för att förbättra tillgängligheten. Vi ser det som avgörande att detta arbete fortsätter med ett tydligt fokus på att utveckla verktyg som automatiserad transkribering och syntolkning, vilket kan bidra till att ytterligare minska barriärerna för personer med funktionsnedsättningar.

Vi vill också understryka vikten av att all programmering, inklusive direktsändningar, görs tillgänglig genom textning och tolkning i realtid, vilket är avgörande för att säkerställa full tillgång till information.

Synpunkter utifrån slutbetänkandets avsnitt

5. En lag om public service och teknikneutrala villkor för innehållet

I praktiken innebär förslaget om att "villkoren som gäller för innehållet i public service ska vara teknikneutrala och gälla oavsett vilken form innehållet har och hur det distribueras till allmänheten" att public service-företagen inte längre ska vara bundna till en specifik distributionskanal (som TV eller radio) för att uppfylla sitt uppdrag. I stället föreslås att de villkor som gäller för deras innehåll ska vara teknikneutrala – kraven ska vara desamma oavsett om innehållet distribueras via traditionella sändningar, internet, appar eller andra teknologier. Det centrala är således vilket innehåll som produceras, inte hur det når allmänheten. Fokus ligger därmed på att säkerställa att public service fortsätter att uppfylla sitt samhällsuppdrag, oavsett vilken plattform som används för att distribuera innehållet.

Vi tillstyrker förslaget men vill se ett förbehåll om att förslaget inte kommer att urholka traditionella distributionsformer som TV och radio. Dessa är fortfarande mycket viktiga kanaler för många grupper i samhället, som då riskerar att bli helt utan information.

Vi föreslår att public service-företagen ska få en tydlig fördelning av resurser mellan olika distributionskanaler, för att säkerställa att både digitala och traditionella sändningar fortsätter att få tillräckligt stöd.

Vi anser även att det videomaterial som sänds med syntolkning även ska inkludera översättningar från andra språk av till exempel textremsor.

8.4.7 Speglingsuppdraget

"Eftersom krav på jämställdhet och mångfald ingår i demokratibestämmelsen behövs inte villkoret om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Villkoret ska därför inte längre ställas upp."

Vi avstyrker förslaget eftersom vi anser att det är viktigt att mångfald stipuleras tydligt i uppdraget för att säkerställa att representation av exempelvis funktionshindrade finns kvar i

såväl programutbud som på public service-arbetsplatser. Vi anser att det är viktigt att funktionshindrade fortsätter och får mer utrymme i public service programutbud för att spegla mångfalden. Programverksamheten som helhet ska fortsätta bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

8.4.8 Stärkt kvalitet i utbudet på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk

Enligt sändningstillstånden ska respektive public service-företags förstasändningar av program på minoritetsspråk som samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch öka under tillståndspanoden jämfört med 2019 års nivåer. Om teckenspråk står i stället att: ”Motsvarande villkor gäller för SVT och UR när det gäller teckenspråk, dvs. att respektive företags förstasändningar på teckenspråk ska öka under tillståndspanoden jämfört med 2019 års nivåer och att det samlade programutbudet på teckenspråk, sammantaget för SVT och UR, ska uppgå till minst 2019 års nivå.

Vi tillstyrker att sändningstillstånden på minoritetsspråk ska öka under tillståndspanoden med tillägget att vi anser att det totala programutbudet även på teckenspråk, sammanräknat för både SVT och UR, ska öka jämfört med 2019 års nivåer i stället för, som i förslaget, uppgå till minst 2019 års nivå.

9.3.3 SR och SVT om användningen av text i sin nyhetsverksamhet

Enligt SVT är text endast en kompletterande del i nyhetsverksamheten för att möta uppdraget att vara relevant för alla, inklusive unga och personer med funktionsnedsättningar, och för SVT:s roll i den svenska krisberedskapen. För att ta hänsyn till andra medier har SVT begränsat textlängderna. Att begränsningarna efterlevs följs upp månadsvis och mellan 2017 och 2023 har textlängderna minskat med 46 procent.

FSDB förutsätter att texten inte fortsatt är tänkt att minska. Många personer med dövblindhet eller hörselskador använder SVT Nyheter text som primär nyhetskälla och vi föreslår därför att textlängden inte bör minska ytterligare.

11. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

I kapitlet behandlas frågan om de tillgänglighetskrav som finns i sändningstillstånden, och som i dag endast omfattar sändningar i marknätet, bör göras teknikneutrala och även omfatta programverksamheten på internet.

Vi tillstyrker förslaget om att tillgänglighetskrav bör göras teknikneutrala. Vi vill se ett tillägg om att tydligare tal bör ingå som ett tillgänglighetskrav vid sidan av syntolkning, teckentolkning, uppläst text, transkriberade poddar och textning av video. Vi anser att kraven ska gälla för hela SVT:s och SR:s utbud.

”I sändningstillstånden ställs krav på public service-företagen att beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. Ambitionsnivån när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig företagets utbud ska höjas och tillgängligheten förbättras. Det anges vidare att det långsiktiga målet är att hela utbudet göras tillgängligt för alla medborgare och att tillgängligheten till program för barn och unga ska prioriteras. Därutöver ställs bland annat krav på företagen att ha en kontinuerlig dialog med

de berörda grupperna.” FSDB anser att ordet beakta är för ospecifikt och riskerar att bortses ifrån. Vi föreslår att ändra till kraven *ska uppfyllas* och att det ska gälla *alla åldrar*.

Public service-företagen har rapporterat om sitt arbete med tillgänglighet, inklusive användning av AI för att förbättra textning och transkribering, samt utveckling av tydligare tal-versioner av program.

16.5 Public service-företagens användning av externa internetplattformar

FSDB vill se ett tillägg att tillgänglighetsaspekter ska vara uttalade krav när public service-företagen beslutar om vad som publiceras på tredjepartsplattformar.

18.4.4 18.4.6 Överväganden och förslag

”Det ska ställas upp villkor om att SR, så snart det är möjligt, ska utforma meddelanden som sänds enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten och andra meddelanden som är av vikt för allmänheten så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Skyldigheten ska inte gälla att tillgängliggöra sådana meddelanden i marknätssändningarna.” FSDB anser att dessa meddelanden ska vara tillgängliga för alla även i marknätssändningar.

18.4.5 Förmedling av andra meddelanden av vikt för allmänheten

Public service-företagen lägger ut VMA på sina digitala plattformar och sänder push-notiser, vilket gör att meddelandena snabbt når en bredare allmänhet. Kommittén anser att krav bör ställas på att SR och SVT kostnadsfritt ska sända meddelanden enligt VMA-lagen både via traditionella och digitala plattformar. FSDB anser att dessa meddelanden ska vara tillgängliga för alla, även personer med funktionsnedsättning, vi ska kunna ta del av läsbart anpassad text, och även på teckenspråk samt punktskrift eller förstorad text i marknätssändningar som publiceringar på digitala plattformar.

19 Medelstillelning

FSDB anser att budgeten behöver stärkas för att säkerställa tillgänglighet i alla public service kanaler. Detta för att öka andelen program som uppfyller våra krav på tillgänglighet när det kommer till textning, teckenspråkstolkning och tydligare tal.

Vi anser också att tillståndsperioden bör förlängas, för att göra det möjligt att bedriva ett långsiktigt tillgänglighetsarbete med möjlighet till uppföljning.

Tack!

Vi ser gärna att den dialog som public service har med civilsamhället fortsätter för att ytterligare förbättra tillgänglighet och inkluderande programutbud i framtiden.

Med vänliga hälsningar,

Förbundet Sveriges Dövblinda